

დავით ჩოჩიშვილი

*ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის პროფესორი,
ბილინგვური განათლების ტრენერი*

**ისტორიის სწავლების ზოგიერთი საკითხი ბილინგვურ
სკოლებში**

აბსტრაქტი

ბილინგვური განთლება თანამედროვე მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში ნაცადი, აპრობირებული მეთოდია, რომელიც ეფექტურად გამოიყენება. საქართველოში ბილინგვური სწავლება 2004 წლიდან დაიწყო, როდესაც საერთაშორისო ორგანიზაცია „სიმერას“ ხელშეწყობით არაქართულენოვანი მოსახლეობით კომპაქტურად დასახლებულ რამდენიმე რაიონის ოთხ სკოლაში დამკვიდრდა.

ჩვენს რეალობაში ბილინგვური სწავლება სკოლის ადმინისტრაციისაგან თხოულობს იმაზე მეტ პასუხისმგებლობას, ვიდრე ჩვეულებრივი მონოლინგვური სკოლის ადმინისტრაციას აკისრია, ვინაიდან ბილინგვური სწავლების დანერგვისა და წარმართვის მენეჯმენტი მოითხოვს მთელი რიგი რისკფაქტორების დაძლევას, რომელიც მოდის მოსწავლისგან, მშობლისგან, თემისგან და ზოგადად საზოგადოებისგან.

საზოგადოებრივი მეცნიერებების ბილინგვური სწავლების პროცესში ჩართვა ბევრი სეპტიკოსის თითქოსდა ლოგიკურ უკმაყოფილებას იწვევს. არგუმენტად მოაქვთ ის, რომ ამ საგნების სწავლება ითხოვს საკმაოდ დიდი მოცულობის ლექსიკური მარაგის ცოდნას. თუმცა, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ზუსტი და საბუნებისმეტყველო საგნების ბილინგვურად სწავლებისას შემუშავებული ფრაზოლოგიური კლიშეები ნაკლებ საშუალებას იძლევა საკლასო გარემოში განვახორციელოთ მთელი რიგი აქტივობები, შევქმნათ საქმიანი ატმოსფერო, განვახორციელოთ მოსწავლის კოგნიტურ უნარებზე გათვლილი სიმულაციური და ინტერაქტიური ქმედებები და შევუნარჩუნოთ ჩვენს მოსწავლეებს ეროვნული იდენტობა.

საქართველოს სახელმწიფოებრი-
ობის ფორმირების მრავალსაუკუნოვან
გზაზე გეოპოლიტიკური მახასიათებლებ-

ბისა და ლიმოტროპული ზონების
სიუხვის გამო, საქართველოში ჩამო-
ყალიბდა მულტიკულტურული საზო-

გაღობა, რომლის ინტერესები საზოგადოებრივ ფორმაციებთან ერთად იცვლებოდა.

მას შემდეგ, რაც საბჭოთა კავშირი დაინგრა და საქართველო დამოუკიდებელი სახელმწიფო გახდა, დღის წესრიგში დადგა აქ მცხოვრები სხვადასხვა ეთნიკური უმცირესობის ქართულ სახელმწიფოებრივ სივრცეში ინტეგრირების საკითხი. ამ პრობლემის მოგვარება, უპირველეს ყოვლისა, არაქართულენოვანი ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების შავრენის ტყავად გადაიქცა. სკოლაში არსებული საათების რაოდენობა არ იყო საკმარისი მოსწავლეებისათვის სახელმწიფო ენის სრულფასოვნად შესწავლისთვის. საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩარევითა და განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს კეთილი ნებით, 2004 წელს რამდენიმე სკოლაში დაინერგა ბილინგვური სწავლების პრაქტიკა, რომლის მიზანს წარმოადგენდა არაქართულენოვან მოსწავლეებს სხვადასხვა საგნობრივ ბლოკებში საგნების ქართულ ენაზე სწავლით დახმარებოდა ქართული ენის უკეთ ათვისებაში. კომპეტენტური ორგანოების ამ საკითხის მიმართ დამოკიდებულებების ხშირმა ცვლამ ბილინგვური სწავლების აქტივობა დღის წესრიგში დატოვა, მაგრამ

სასურველი შედეგი ვერ მოიტანა. მიზეზი ფინანსების სიმცირესთან ერთად იყო რისკ-ფაქტორების არსებობა, რომელთა გადაწყვეტის პასუხისმგებლობა სკოლების ადმინისტრაციამ თავიდან აირიდა. ამას შედეგად მოჰყვა ის, რომ საპილოტე 40 სკოლიდან ბილინგვური სწავლების პრაქტიკა შეინარჩუნა რამდენიმე სკოლამ. ერთ-ერთი ასეთი სკოლა გახლდათ მარნეულის მუნიციპალიტეტის ჯანდარის საჯარო სკოლა, სადაც მომიწია მუშაობამ 5 წლის განმავლობაში. საკუთარი გამოცდილებიდან გამომდინარე, გთავაზობთ ისტორიის საგნის სახელმწიფო ენასთან ინტეგრირებული სწავლების რამდენიმე თავისებურებას.

ბილინგვური სწავლების პროცესი თავისთავად ძალიან საინტერესოა და მოითხოვს პედაგოგისგან არა მხოლოდ მაღალ პროფესიონალიზმს, არამედ საქმისადმი შემოქმედებით დამოკიდებულებას. ამასთან ერთად, მნიშვნელოვანი მომენტი პედაგოგების თანამშრომლობა ბილინგვური სწავლების პროცესში. არაქართულენოვან სკოლებში პედაგოგიური კოლექტივების ურთიერთთანამშრომლობისთვის, გამოცდილების გაზიარების, ერთმანეთისთვის დახმარების ხელის გაწოდების კარგ საშუალებას იძლევა ბილინგვური

გაკვეთილი. პედაგოგები, რაც უფრო მეტად გაუზიარებენ ერთმანეთს საკუთარ გამოცდილებას, მით მეტ შედეგს მოიტანს ბილინგვური სწავლება. თანამშრომლობა უნდა განიხილებოდეს, როგორც სოციალური მხარე, რომელიც მოსწავლეების ურთიერთკონტაქტს უზრუნველყოფს. ამ პროცესის მონაწილე მოსწავლე აქტიურდება, მატულობს მისი თვითშეგნება და თავდაჯერებულობა, იგი უკვე გარკვეული რისკფაქტორების დასაძლევად მზადაა და კლასში დადებითი ემოციური ატმოსფერო ისადგურებს.

სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფთან მუშაობისას მასწავლებელს უნდა ახსოვდეს, რომ სწავლების ინტეგრირებული ფორმა აგებს ხიდს მეორე ენის გაკვეთილებსა და საგნობრივ გაკვეთილებს შორის. ამის შედეგად მიიღწევა ორი შედეგი: მეორე ენისა და სასწავლო საგნის შინაარსის ათვისება. სასწავლო საგნის გაკვეთილზე ხომ მასწავლებელი სასწავლო მასალას შემეცნების დონეზე ასწავლის, ხოლო მოსწავლის ენის ცოდნის დონის შესაბამისად ირჩევს საკომუნიკაციო აქტივობებს; ასე რომ, ენა იქცევა მასალის ათვისების საშუალებად, ინსტრუმენტად და არა სწავლების საგნად.

საგნის მასწავლებელმა, რომელიც ატარებს ბილინგვურ გაკვეთილს, აუცილებლად უნდა განსაზღვროს საგაკვეთილო პროცესში გამოსაყენებელი ფუნქციური ფრაზებისა თუ იმ სიტყვების ჩამონათვალი, რომლებსაც ყველაზე ხშირად გამოიყენებს კლასში. ამავე დროს საუკეთესო ეფექტს იძლევა მოსწავლეების ჯგუფებში მუშაობა, სხვადასხვა ინოვაციური და სიმულაციური თამაშების ჩართვა საგაკვეთილო პროცესში. ამის განსაკუთრებით ფართო შესაძლებლობებს იძლევა ისტორიის გაკვეთილი. მოსწავლეები შეიძლება ვირტუალურად ვამოგზაუროთ უძველეს ქვეყნებში, მოვიაროთ ეგვიპტე და ენახოთ პირამიდები, დავტკბეთ ბაბილონის დაკიდებული ბაღების სილამაზით, ვიმოგზაუროთ შუა საუკუნების ევროპაში, აღმოვაჩინოთ ახალი სამყარო – ამერიკა და ასე შემდეგ. თითოეული აქტივობა კარგად უნდა იქნეს გააზრებული და მასში უნდა ჩავრთოთ რაც შეიძლება მეტი მოსწავლე, მივცეთ მათ თვითრეალიზების საშუალება. სწორედ ამიტომ გამოდის ბილინგვური გაკვეთილი ასეთი ხმაურიანი, მაგრამ ეს პოზიტიური ხმაურია, ამ დროს მოსწავლეების ყველა უნარი გააქტიურებულია და მოსწავლე კომფორტულად გრძნობს თავს კლასში. ასეთი

გაკვეთილის დროს მოსწავლე არ იღლება, ცდილობს დამოუკიდებლად ან სხვების დახმარებით გაართვას თავი სამუშაოს.

მოსწავლეები ბილინგვური გაკვეთილის მსვლელობისას ხშირად უშვებენ ენობრივ შეცდომებს. მართალია, რეკომენდებული არ არის მოსწავლეებისათვის შეცდომებზე ყურადღების გამახვილება, მაგრამ საკუთარმა გამოცდილებამ მიჩვენა, რომ თვითონ უნდა წარმოთქვას მასწავლებელმა სწორად ესა თუ ის ფრაზა და მოსწავლეების მიერ დაშვებული ყველა შეცდომის იგნორირება არ უნდა მოახდინოს. არც გადაჭარბებული ყურადღება უნდა მივაქციოთ მოსწავლეების მიერ დაშვებულ ორთოგრაფიულ თუ სტილისტურ შეცდომებს.

ისტორიული მეცნიერებების სწავლება სკოლაში მოსწავლეს უყალიბებს სპეციფიკურ და ზოგად უნარებს და ზნეობრივ ღირებულებებს.

სპეციფიკური უნარები:

- დროსა და სივრცეში ორიენტირება;
- ისტორიული ინტერპრეტაცია;
- ისტორიულ-გეოგრაფიული საშუალებების გამოყენება;
- დროსა და სივრცეში განაწილება;

- პოზიციის შემუშავება, კრიტიკა და დაცვა.

ზოგადი უნარები:

- პრობლემის გააზრება და კავშირების დაგენა;
- ინფორმაციის მოპოვება და ორგანიზება;
- შემოქმედებითი უნარი;
- კომუნიკაცია;
- კვლევა;
- პრობლემის გადაჭრა;
- მოდელირება;
- სწავლის უნარი;
- თანამშრომლობა.

ზნეობრივი ღირებულებები:

- ადამიანის ღირსებისა და უფლებების პატივისცემა;
- თანაგრძნობა და მზრუნველობა;
- სამშობლოს სიყვარული;
- პრინციპულობა და მოქალაქეობრივი სიმამაცე;
- კეთილსინდისიერება და შრომისმოყვარეობა;
- თანასწორობა;
- ტოლერანტობა;
- სამართლიანობა და კანონების პატივისცემა.

ზოგადად, საგნისა და ენის ინტეგრირებულ სწავლებისას უნდა გვახსოვდეს, რომ:

1. უპირველეს ყოვლისა, განისაზღვროს ამა თუ იმ თემაში

წარმოდგენილი ცნებების, საკვანძო საკითხების ასპექტები, რას ფლობს და რას უნდა დაეუფლოს მოსწავლე გაკვეთილის მსვლელობისას;

2. გაკვეთილის პროცესში შესასწავლი საკითხების გვერდით მასწავლებელმა უნდა დააბალანსოს ენობრივი მასალის მიწოდება;

3. უნდა დაიგეგმოს, თუ რომელი აქტივობა წარიმართოს სახელმწიფო და რომელი მშობლიურ ენაზე;

4. სათანადოდ უნდა შეირჩეს ორენოვანი თვალსაჩინოებები, ან ისეთი ვიზუალური მასალა, რომელიც მოგვცემს საშუალებას, გავააქტიუროთ მოსწავლის კოგნიტური უნარები;

5. საგნის სტანდარტის გათვალისწინებით განისაზღვროს საგნობრივი და ენობრივი მიზნები, სასწავლო აქტივობების ტიპები, ორენოვანი პროექტები და საკომუნიკაციო აქტივობები;

6. ენის სწავლების ხარჯზე არ დაზარალდეს საგანი. ვეცადოთ, მოსწავლეს საგნის მაქსიმალური ცოდნა გადავცეთ, ხოლო სახელმწიფო ენით, შეძლებისდაგვარად, დავაბალანსოთ გაკვეთილი.

მასწავლებელმა სწორად უნდა მოახდინოს დროის განაწილება. პროპორციის შაბლონი არ არსებობს, ეს უნდა გვიჩვენოს საჭიროებამ და ამის

საშუალება უნდა მოგვცეს აუდიტორიამ. ყოველი გაკვეთილის მომზადებისას უნდა მოხდეს პრიორიტეტების გამოყოფა:

- ათვისებული მასალის შინაარსთან დაკავშირებული მიზნები
- მოსწავლის კრიტიკული აზროვნების განვითარება და სწავლების შესაძლებლობები
- მეორე ენის განვითარების შესწავლის შესაძლებლობა და კულტურულ გარემოში ინტეგრირება

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ისტორიის ინტეგრირებული გაკვეთილები არაქართულენოვან სკოლებში სახელმწიფო ენის სწავლების კარგ შედეგს მოგვცემს. მიუხედავად იმისა, რომ თითქოს უფრო დამაჯერებელია საბუნებისმეტყველო საგნების ინტეგრირებულ გაკვეთილებზე ენის შესწავლის მეტი ეფექტი, ჩვენ მაინც მიგვაჩნია, რომ საზოგადოებრივი მეცნიერებების ბლოკის საგნების (ისტორია, გეოგრაფია) ბილინგუური სწავლება, იმის გამო, რომ შეიძლება უხვი თვალსაჩინოებების გამოყენება, სხვადასხვა აქტივობების ჩართვა, მოსწავლის კოგნიტური უნარების განვითარება, საკმაოდ ეფექტურად მუშაობს.

საქართველოში მიმდინარე განათლების რეფორმის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტი აუცილებლად გახდება ბილინგვური განათლების საყოველთაო დანერგვა საქართველოს საგანმანათლებლო სივრცეში. ეთნიკური უმცირესობების სოციალიზაცია და მათი სრულფასოვანი ინტეგრაცია ქართულ სახელმწიფოებრივ სივრცეში წარმატებული ვერ იქნება კომუნიკაციის არარსებობის გარეშე. ბილინგვური განათლება მულტიკულტურულ საზოგადოებაში ბავშვის მომზადების ერთ-ერთი ძირითადი ელემენტია. იმდენად, რამდენადაც საქართველო მუდამ იყო მულტიეთნიკური ქვეყანა, დღითიდღე იზრდება მეორე ენის, ჩვენს შემთხვევაში სახელმწიფო ენის – ქართულის სწავლების საჭიროება. სახელმწიფო პოლიტიკა მდგომარეობს იმაში, რომ ეთნიკურ უმცირესობებს შეასწავლოს სახელმწიფო ენა მათი მშობლიური ენის, კულტურისა და ტრადიციების პარალელურად.

გთავაზობთ ისტორიის ორი ინტეგრირებული გაკვეთილის სქემას, რომელიც შეიძლება გამოდგეს, როგორც მაგალითი სხვა გაკვეთილების დასაგეგმად:

გაკვეთილი 1
ფარნავაზი - პირველი მეფე
ქართლსა შინა
(V კლასი)

გაკვეთილის მიზანი: (45 წთ.) მოსწავლეებისათვის ქართლის პირველი მეფის ფარნავაზის მოღვაწეობის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება, აღნიშნული ისტორიული პერიოდის ქრონოლოგიური ჩარჩოების განსაზღვრა, რუკაზე ორიენტირება

შედეგები და ინდიკატორები:

1. მოსწავლეს ესმის წელთაღრიცხვის სისტემა. აკავშირებს ისტორიულ მოვლენებსა და ფაქტებს შესაბამის ისტორიულ ეპოქებთან:

ა. მონიშნავს დროის ხაზზე ფარნავაზის მეფობის ქრონოლოგიურ პერიოდს;

ბ. განსაზღვრავს ფარნავაზის მეფობის ხანგრძლივობას.

2. მოსწავლე ახდენს ისტორიულ-გეოგრაფიული საშუალებების ინტერპრეტაციას:

ა. მოძებნის რუკაზე საერისთაოებს

ბ. კონტურულ რუკაზე დაიტანს სასპასპეტოს (შიდა ქართლის) საზღვრებს.

მეთოდი:

- ა. ტექსტის მიწოდება;
- ბ. წყაროს გამოყენება პიროვნების და ისტორიული ეპოქის დასახასიათებლად;
- გ. ჯგუფური მუშაობა;
- დ. კლასის წინაშე პრეზენტაცია.

რესურსი:

დაფა, ცარცი, რუკა, კონტურული რუკა, ფერადი ფანქრები, ტექსტის ქსეროასლები.

აქტივობა №1

მასწავლებელი კლასს ყოფს ჯგუფებად და ურიგებს წინასწარ მომზადებულ ტექსტს. იგი ეუბნება მოსწავლეებს, რომ მათი ამოცანაა მოცემულ ტექსტში მოძებნონ ქართლის პირველი მეფის ფარნავაზის შესახებ ცნობები.

აქტივობა №2

მასწავლებელი ავალებს მოსწავლეებს წინასწარ დარიგებულ დროის ხაზზე მონიშნონ ფარნავაზის მეფობის ქრონოლოგიური ჩარჩოები.

ტექსტი:

ბგ.წ. IV-III საუკუნეებში აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე ჩამოყალიბდა ქართლის სამეფო. მისი პირველი მეფე იყო ფარნავაზი, რომელმაც დასავლეთ საქართველოს მმართველ ქუჯისთან

ერთად დაამარცხა უცხოელი დამპყრობელი აზო. ფარნავაზმა ქართლის სამეფო დაჰყო რვა საერისთაოდ - არგვეთი, კახეთი, წუნდა, სამშვილდე, ხუნანი, ოძრხე, კლარჯეთი და ეგრისი, და ერთ სასპასპეტოდ - შიდა ქართლი. ფარნავაზის დროს დედაქალაქი იყო მცხეთა, მთავარი ციხე - არმაზის ციხე. ფარნავაზმა შექმნა ქართული დამწერლობა. ფარნავაზმა შექმნა ახალი რელიგია - არმაზის კულტი.

ლექსიკური ბანკი:

ჩამოყალიბდა, დაამარცხა, დამპყრობელი, დაჰყო, შექმნა...

დავალება:

- მოსწავლეთა ჯგუფებს ეძლევათ დავალება, წარმოადგინონ ფარნავაზის შესახებ ტექსტიდან ამოწერილი ცნობები. ამ სამუშაოს შესრულების შემდეგ თითოეული ჯგუფიდან ერთი მომხსენებელი წარმოადგენს პრეზენტაციას აღნიშნული თემის ირგვლივ.
- დროის ხაზზე მოძებნონ ფარნავაზის მეფობის ხანა

შეფასება: (10 ქულიანი სისტემა)

1. ჯგუფური მუშაობის შეფასება (ჯგუფური მუშაობის უნარი, ჯგუფის

წევრებთან თანამშრომლობა, გადაწყვეტილების მიღებაში მონაწილეობის მიღება 0-1-2 ქულა);

2. ინდივიდუალური მუშაობის შეფასება (მასწავლებელი აფასებს თითოეულ სწორად გაცემულ პასუხს; 0-1-2 ქულა);

3. პრეზენტაცია (მასწავლებელი აფასებს მოსწავლის დამოუკიდებელი აზროვნების, აზრის გადმოცემის და სწორად მსჯელობის უნარს; 0-1-2 ქულა);

4. რუკაზე ორიენტაციის უნარი 0-1-2 ქულა;

5. კონტურულ რუკაზე მუშაობის უნარი 0-1-2 ქულა

2. მოსწავლე განასხვავებს ჩაცმულობას, სცხოვრებელ და სამეურნეო შენობებს ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონების მიხედვით;

3. შეუძლია კონტურულ რუკაზე მუშაობა და რუკაზე ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონების საზღვრების განსაზღვრა.

მეთოდი:

- ა. ტექსტის და სხვა მასალის მიწოდება
- ბ. ჯგუფური მუშაობა
- გ. კლასის წინაშე პრეზენტაცია
- დ. დამოუკიდებელი მუშაობის უნარჩვევების გამომუშავება

რესურსი: რუკა, ტექსტი, ეთნოგრაფიული სურათები (ჩაცმულობა და საცხოვრებელი თუ სამეურნეო ნაგებობების სურათები) საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული რეგიონების მიხედვით, წებო, მაკრატელი.

აქტივობა №1 მასწავლებელი კლასს ყოფს ჯგუფებად და მოსწავლეებს ურიგებს ტექსტს, რუკას და აგალებს, განსაზღვროს საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული რეგიონები.

აქტივობა №2 მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს რუკას, ეთნოგრაფიულ სურათებს (ჩაცმულობა

გაკვეთილი 2

საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული დაყოფა (2 გაკვეთილი) (VIII კლასი)

გაკვეთილის მიზანი: (90 წთ.)

1. საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონების გაცნობა;

2. მოსახლეობის ჩაცმულობის, საცხოვრებელი სახლის და ტრადიციების შესწავლა ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონების მიხედვით.

შედეგები და ინდიკატორები:

- 1. მოსწავლეს შეუძლია განსაზღვროს ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონის ცნება;

და საცხოვრებელი თუ სამეურნეო ნაგებობების სურათები) და ავალებს, ამოჭრილი სურათები დააწებონ ისტორიულ-გეოგრაფიული რეგიონების შესაბამისად (მაგ. აჭარული ჩაცმულობით დააწებონ აჭარის ადგილას, ოდა სახლი - დასავლეთ საქართველოს, დარბაზი - აღმოსავლეთ საქართველოში და ა.შ.).

აქტივობა №3 მასწავლებელი ურიგებს ჯგუფებს კონტურულ რუკებს. ერთ ჯგუფს ურიგებს შენობა-ნაგებობების სურათებს (ოდა, დარბაზი, ნალია, საბძელი, ბეღელი...), მეორე ჯგუფს - ჩაცმულობის სურათებს, ხოლო მესამე ჯგუფს - მხოლოდ ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონების სახელებს. მოსწავლეებმა ჯგუფებში უნდა შეძლონ აღნიშნული მასალა დააკრან კონტურულ რუკაზე და საერთო ჯამში კლასის მიერ წარმოადგინონ თითო ეგზემპლარი

ტექსტი:

საქართველო წარმოიქმნა ორი უძველესი სახელმწიფოებრივი ერთეულის-კოლხეთისა და იბერიის გაერთიანებით. საუკუნეების მანძილზე ჩამოყალიბდა საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონები, რასაც ხელი შეუწყო საქართველოს გეოგრაფიულმა მდებარეობამ და

რელიეფმა. დასავლეთში მდებარეობს აფხაზეთი, მას მოჰყვება სვანეთი, რაჭა და ლეჩხუმი, შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპირო უკავია გურიას და აჭარას. აჭარიდან სამხრეთით მდებარეობდა ისტორიული პროვინციები: ლაზეთი, კლარჯეთი, კოლა, არტაანი, ტაო, შავშეთი (ეს ტერიტორიები ახლა თურქეთის შემადგენლობაშია). საქართველოს ცენტრალური ნაწილი უკავია ქართლს. მისგან დასავლეთით მდებარეობს იმერეთი, სამხრეთ-დასავლეთით კი სამცხე-ჯავახეთი. ქართლიდან აღმოსავლეთით მდებარეობს კახეთი და ჰერეთი (მისი ნაწილი-საინგილო, ამჟამად აზერბაიჯანის ტერიტორიაზეა), კახეთის მთიანეთი უკავია თუშ-ფშავ-ხევსურეთს. თითოეულ ამ რეგიონში ჩამოყალიბდა ჩაცმულობის, საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობის თავისებური სტილი, რაც გამოწვეული იყო იმ ისტორიული პროცესებით და გეოგრაფიული მდებარეობით, რომელშიც მოხდა აღნიშნული რაიონების საზღვრების ჩამოყალიბება. მათი მთლიანობა არის საქართველოს ისტორიულ-ეთნოგრაფიული სახე.

ლექსიკური ბანკი: წარმოიქმნა, ჩამოყალიბდა, უკავია, მდებარეობდა, გამოწვეული...

დავალება: მოსწავლეთა ჯგუფებს ეძლევათ დავალება, ამ სამუშაოს შესრულების შემდეგ თითოეული ჯგუფიდან ერთმა მომხსენებელმა წარმოადგნოს პრეზენტაცია აღნიშნული თემის ირგვლივ.

შეფასება: (10 ქულიანი სისტემა)

1. ჯგუფური მუშაობის შეფასება (ჯგუფური მუშაობის უნარი, ჯგუფის წევრებთან თანამშრომლობა, გადაწყვეტილების მიღებაში მონაწილეობის მიღება 0-1-2 ქულა);

2. ინდივიდუალური მუშაობის შეფასება (მასწავლებელი აფასებს თითოეულ სწორად გაცემული პასუხი 0-1-2 ქულა);

3. პრეზენტაცია (მასწავლებელი აფასებს მოსწავლის დამოუკიდებელი აზროვნების, აზრის გადმოცემის და სწორად მსჯელობის უნარს 0-1-2 ქულა);

4. რუკაზე ორიენტაციის უნარი 0-1-2 ქულა;

5. კონტურულ რუკაზე მუშაობის უნარი 0-1-2 ქულა.

ბამოყენებული ლიტერატურა:

ბილინგვური განათლება, სამაგიდო წიგნი მასწავლებლებისათვის, რედაქტორები: შ. ტაბატაძე და ქ. გოჩიტაშვილი, 2001

ეროვნულ უმცირესობათა ინტეგრაცია მულტილინგვური განათლების გზით, პოლიტიკის დოკუმენტი, 2009

ინასარიძე, შარაშენიძე, ახვლედიანი, 2010 - ლ. ახვლედიანი, მ. ინასარიძე, ნ. შარაშენიძე, კ. გაბუნია, ენისა და საგნის ინტეგრირებული სწავლება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების საბაზო და საშუალო საფეხურებზე, ისტორია, თბ., 2010

ინასარიძე, შარაშენიძე, გახელაძე, 2010 - მ. ინასარიძე, ნ. შარაშენიძე, გ. გახელაძე, ენისა და საგნის ინტეგრირებული სწავლება დაწყებით სკოლაში, თბ., 2010

ჟურნალი „ბილინგვური განათლება“, №4, 2010

ჯანაშია, იმედაძე და სხვ., 2008 - ნ. ჯანაშია, ნ. იმედაძე, ს. გორგოძე, განვითარებისა და სწავლის თეორიები, დამხმარე სახელმძღვანელო, 2008

David Chochishvili

Doctor of Historical Sciences

Professor of Gori State Teaching University

Trainer of bilingual education

Some Issues of History Teaching at Bilingual Schools

ABSTRACT

Bilingual education is an approved method in many countries of the modern society and it is used effectively. Bilingual education takes place from 2004 in Georgia, when one of the international organizations called “Simera” started implementations of bilingual education programs in four non-Georgian schools of different regions.

In our reality bilingual education requires much more responsibility from school administration than it is in monolingual schools. This happens because the management of bilingual schools involves a whole risk-factors related to pupils, parents and society in general.

At the beginning when teaching of social sciences in state language at bilingual schools had a many skeptics. They state that the teaching social subjects requires a great storage of lexical. But phraseological clichés in the process of the exact and natural sciences teaching gives less opportunity to carry out the various simulations and interactive activities in class room. But it is extremely important to be focused on pupils’ cognitive skills, create peaceful work atmosphere and support to preserve national identity of each students.